

ЕКОЛОШКЕ НОВИНЕ

9177182113800081

Специјално издање Књажевачких новина настало у склопу реализације пројекта "Еколошки одговор у Тимочној Крајини"

Доступно у дигиталном издању
www.ekoloskiodgovor.rs

РУДАРЕЊЕ У ТИМОЧКОЈ КРАЈИНИ ЗАГАЂУЈЕ РЕКЕ, ПРИОБАЉЕ И ЖИВИ СВЕТ

**ЗАЈЕЧАР
ДРУГИ ГРАД
ПО ЗАГАЂЕЊУ
У СРБИЈИ**

**МЕШТАНИ КРИВЕЉА
БЛОКАДОМ
ЗАХТЕВАЈУ ОБЕЋАНО
А
НЕИСПУЊЕНО**

Рударење у Тимочкој Крајини загађује реке, приобаље и живи свет

Лабораторија Анахем из Београда, ангажована од стране Удружења «За чесме» из Зајечара, за узорковање и лабораторијске анализе воде, седимента и ихтиофауне, на рекама: Црни Тимок, Велики Тимок, Борска река, Пек и Дунав на ушћу Тимока, обавила је децембра 2023. године, последње узорковање у оквиру пројекта «Еколошки одговор на експанзију рударења у Тимочкој Крајини» који финансира ЕУ.

истраживача Бора» упоређујући резултате сва четири узорковања:

«Низводно од рудника долази до загађења рудничким и индустријским отпадним водама као и процедурним водама са копова и одлагалишта рударског и флотацијског опада. У водама Борске и Кривељске реке, Малог и Великог Пека и Тимока стално су присутне високе концентрације суспендованих честица, сулфата и тешких метала. Њихово таложење доводи до високих концентрација у муљу у њиховим коритима што захтева потребу чишћења корита и безбедно одлагање муља као опасне материје. При великим водама и поплавама тај муљ се помера дуж корита ка Дунаву. Ове концентрације у водама и муљу утичу и на присуство тешких метала у рибама.»

Он додаје и да је први пут систематски праћено присуство радиоактивних елемената у рекама. Није регистровано присуство вештачких радионуклеида. Индикувано је благо повећање природних радионуклеида (уранијума и торијума) у Пеку и Кривељској реци низводно од рудника. Радијум и торијум су природни радионуклеиди.

У узорцима седимента Борске реке утврђене су концентрације бакра, арсена, кадмијума, цинка и никла изнад ремедијационих вредности. Додатно, анализа узорка воде показала је повећану концентрацију сулфата. Узорци воде су имали наранџасто-жуту боју.

Испитивање узорка воде пре и после ушћа Борске реке у Велики Тимок указује на то да ушће доводи до повећања концентрације одређених метала и у води и у седименту.

«Значајно је испитивање Брестовачке реке и Црног Тимока због отварања рудника Чукару Пеки. Брестовачка узводно од рудника није загађена сулфатима и тешким

металима. Низводно од рудника у овој реци и после улива у Црни Тимок повећано је присуство загађујућих материја које потичу из рудника. Од значаја је присуство тешких метала на уливу потока који се сливају са простора рудника у Брестовачку реку што указује да је до загађења долазило и приликом извођења истражних радова. При великим водама муљ може да буде покренут и да доспе и у реку Црни Тимок», каже Топлица Марјановић.

И овога пута, стручњаци београдске лабораторије имали су прилику да анализирају узорке рибе које су уловљене узводно и низводно од бране хидроелектране «Соколовица» на Тимоку, као и на овој

реци после ушћа Брестовачке реке. Анализе су показале да су у овим узорцима детектовани кадмијум, олово, жива и цезијум-137, али у дозвољеним границама према Правилнику о максималним концентрацијама одређених контаминената у храни Републике Србије. Занимљиво је да за арсен, бакар, хром, кобалт, гвожђе у ихтиофауни не постоје у том Правилнику максимално дозвољене концентрације.

Резултати ових мерења, као и претходна три обављена 2022. и 2023. године, објављени су на сајту www.ekoloskiodgovor.rs где постоји одељак база података, са годином, мерним местом и анализом воде.

МЕДИЈА ЦЕНТАР
КОМПЈУТЕР ЦЕНТАР БОР

КЊАЖЕВАЧКЕ
НОВИНЕ

ОСНИВАЧ: Медија центар - Компјутер центар Бор;
ИЗДАВАЧ СПЕЦИЈАЛНОГ ИЗДАЊА: УДРУЖЕЊЕ „ЗА ЧЕСМЕ“
УРЕДНИК СПЕЦИЈАЛНОГ ИЗДАЊА: Бобан Погарчић;
РЕДАКЦИЈА: Даринка Михајловић, мр Звонко Дамњановић
Драган Ранђеловић, Топлица Марјановић
ФОТО: Дејан Тодоровић
Технички уредник: Стефан Вељковић;
АДРЕСА: УДРУЖЕЊЕ „ЗА ЧЕСМЕ“, Доситејева 11, 1900 Зајечар
Телефон: 064-8345-236
Штампа: Brainstrade d.o.o., Књажевац
e-mail: office@zacesme.rs

Суђење «Зиђину» за загађење ваздуха, ушло у другу годину

Пред Основним судом у Бору већ више од годину дана води се поступак против компаније «Србија Зиђин Копер Бор» и одговорног лица, по оптужном акту Основног јавног тужилаштва у Бору, за кривично дело Загађење животне средине. Окривљени се терете да су одговорни за загађење ваздуха у Бору у периоду јун 2019. до новембра 2020. када су концентрације загађујућих материја у ваздуху биле вишеструко повећане, због чега је Регионални институт за обновљиву енергију и животну средину (РЕРИ) поднео пријаву тужилаштву у Бору. Након неколико одлагања главног претреса, па и промене одговорног лица, на првом саслушању окривљени су се изјаснили да нису криви.

Судски процес је настављен 24. јануара 2024. године, а на почетку судија Миланка Стојановић констатовала је да се инспекторка за заштиту животне средине Емила Тошић није појавила у судници, па је саслушана само Душанка Миљковић, дугогодишњи руководилац Службе за заштиту животне средине у «Србија Зиђин Копер Бор». Она је између осталог рекла да је приликом прекорачења загађујућих материја у ваздуху, повремено долазило до обуставе рада на појединим агрегатима, па и до заустављања комплетне производње у Топионици, али на питање тужиоца када је то било, она је рекла да се не сећа.

У коментарисању суђења адвокат РЕРИ-ја Љубица Вукчевић каже да овај сведок није дао ниједну информацију јер просто тужилаштво није било заинтересовано да поставља питања, док је одбрана логично постављала питања која су у корист окривљеног и одбране.

«Данашњи сведок је била жена која је руководилац Сектора за заштиту животне средине, дакле од такве особе која је на таквој позицији била од 2015. а у том сектору ради од 2009. године, могло се прибавити доста релевантних информација, али њено данашње сведочење је прошло у неким одговорима који су потпуно површни и за поступак ирелевантни», тврди Љубица Вукчевић.

Осим адвоката РЕРИ-ја овај судски процес прате и еколошка удружења у Бору и Зајечару у оквиру пројекта «Еколошки одговор у Тимочкој крајини» који финансира ЕУ, па рочиште од 24. јануара овако коментарише еколошки активиста Топлица Марјановић:

«Зиђин је очигледно усвојио тактику да овај процес траје што дуже. У међувремену, од 2019. и 2020. године се много тога променило... Ми смо имали један период од 2022. до 2024. када Топионица није радила због реконструкције. У међувремену је изграђена нова Топионица са системом за одсумпоравање димних гасова и највећи проблем који је 2019. и 2020. године постојао и који су људи осећали јесте загађење сумпордиоксидом. Морам рећи да сада тога нема, међутим сада постоји загађење прашином која садржи арсен и друге тешке метале. Откад је нова Топионица почела да ради још увек са много мањим капацитетом од пројектованог, Бор има стално присуство арсена, а константно расте и концентрација кадмијума што је још опасније по здравље људи. То значи да проблем загађења ваздуха у Бору није решен, али наравно то људи сада мање осећају, међутим не знамо како ће се одразити по здравље будућих генерација, то ћемо тек видети.»

Овај процес показује колико је наше судство спремно и способно да ради самостално са једне стране, а са друге стране колика је њихова законска, морална и етичка одговорност према заштити ваздуха грађана.

Мештани Кривеља блокадом захтевају обећано а неиспуњено

Мештани Кривеља од 29. јануара 2024. године блокирају пут кроз центар села теретним и моторним возилима компаније Зиђин, који туда пролазе ка руднику Ново Церово и другим одредиштима, јер су, како кажу, незадовољни експанзијом рударења чиме су угрожени њихови животи и имовина, нарочито откако је Зиђин 2018. године преузео РТБ. Од кинеске компаније очекују обештећење, али и помаке у договорима око пресељења села који су започели пре неколико година.

Када су почели блокаду, мештани нису желели да се обрате јавности преко медија, већ су издали саопштење у коме се између осталог наводи:

«Између осталог, разлог за незадовољство је исплата нематеријалних трошкова које рударска компанија исплаћује мештанима који су се определили за индивидуална пресељења, а не прихватају исплату мештанима који траже колективно пресељење, чиме је створена дискриминација између те две групе људи.

Истовремено, ни локација за колективно пресељење села Кривељ није завршена. Није завршена ни правна регулација и експропријација на том простору.

Због загађеног земљишта, ваздуха и воде, што је доказано кроз токсиколошке анализе земљишта и усева, људи одустају од пољопривредне производње, што има за последицу изгубљену добит. Локални путеви претворени су у индустријске, па је безбедан саобраћај на њима онемогућен. Интензитет мињања је толико јак да су свакодневни потреси јачине слабих земљотреса до 2,6 степени Рихтера, оштетили стамбене и помоћне објекте.»

Од 2018. године воде се интензивни разговори о Просторном плану подручја посебне намене (ПППН) Борско-мајданпечког рударског басена, са посебним освртом на пресељење села Кривељ, који и даље трају и још нису дали решење за нека основна питања. Иначе,

Влада Србије је још 2011 године донела одлуку о изради тог Просторног плана, за чију израду је било планирано 12 месеци, а након 12 година он је још у Нацрту или Радној верзији!

У више наврата су вођени разговори са локалном самоуправом Бор и са руководством компаније Зиђин Копер о начину обештећења оштећених објеката, које у пракси није испоштовано. Договори који су постигнути са кинеским менаџментом нису испоштовани ниједном за протеклих пет година, наводе мештани у саопштењу и додају:

«Непостојање Студије утицаја за многе рударске објекте, а посебно за тунел Кривељске реке и водену брану на преусмеравању тока Кривељске реке, доводи до угрожавања безбедности свих мештана Кривеља. Како би овај рударски објекат могао да се изгради, компанија Зиђин користи регионалне и локалне путеве за превоз тешке механизације, која је неадекватно обезбеђена, па је дуж путева много расуте земље и песка. Због тога је саобраћај у центру села појачан, отежано је кретање возила, са посебном опасношћу носивости моста у центру села, чију безбедност треба проверити јер постоје видна оштећења. Тиме је угрожена безбедност свих учесника у саобраћају, а посебно школске деце.

Живећи у једном таквом окружењу са неизвесном садашњошћу и будућношћу, људи у очају продају своју

имовину, по цени која је значајно нижа од тржишне цене, а коју компанија једино плаћа и признаје.»

Ово саопштење је осим компанији Зиђин, упућено комплетном државном руководству и Министарству рударства и енергетике, као и представницима Града Бора.

Након неколико дана блокаде главног пута кроз Кривељ, представници рударске компаније су дошли у село на договор са мештанима. Током разговора, Кривељани су изнели своје захтеве и рокове за њихово испуњење уз најаву да ће пут блокирати 24 сата до испуњења. Своје захтеве су формулисали у 19. тачака под називом «Споразум о регулисању међусобних права и обавеза између компаније Зиђин и мештана села Кривељ», па су га 7. фебруара упутили мејлом компанији Зиђин.

Средином фебруара 2024. осетиле су се прве последице блокаде пута кроз Кривељ, јер је површински коп Ново Церово остао без репроматеријала за рад, па је компанија најавила да се обуставља производња, а да ће радници морати да оду на принудни одмор. Ова блокада довела је до прекида снабдевања рудника горивом, експлозивним

средствима, куглама и осталим репроматеријалом и то је главни разлог због кога се производња обуставља, саопштено је из Зиђина.

Уследила су убрзо и два нова састанка, најпре руководства града Бора и мештана Кривеља, а на другом састанку у Градској управи, 20. фебруара 2024, били су присутни и представници Србија Зиђин Копера.

Оно што се чуло од представника кинеске компаније је да су они вољни за договор око решавања свих проблема мештана, посебно еколошких. Између осталог они најављују изградњу новог колектора отпадних вода пре почетка кишне сезоне како би се избегле могуће поплаве које су забележене претходне године.

Кривељани, пак траже да се не решавању само њихови краткорочни, већ и дугорочни захтеви, а основни је да им се омогући достојанствено пресељење домаћинства на нову локацију.

С обзиром на то да конкретни договори и након овог састанка нису постигнути, мештани Кривеља су наставили блокаду пута који користи компанија Зиђин Копер.

Артеске чесме - најзначајније природно добро Зајечара

Зајечар је град који има више од 30 активних јавних артеских чесама, што га чини јединственим у Европи и свету по богатству здравом пијаћом водом, коју већина становника свакодневно користи већ генерацијама. Чесме су дубоко укорење у традицију и начин живота, многе су старије од једног века и представљају значајну културну баштину, али и највеће природно добро Зајечара.

Лети и зими, са флашама или балонима, око чесама ћете видети људе који иако у својим домаћинствима имају текућу градску воду, точе и односе кући артеску воду за пиће, па и за кување. Неко ће вам рећи да је носи и на пут у други град, а ретко кога ћете видети да купује воду у продавници...

«То представља битну разлику од воде која се упакује тамо негде у неке пластичне флаше, па путује, па стоји на рафу у продавници месец дана да бисте је ви купили; значи овде у реалном времену, истог тренутка добијате нешто најбоље, најквалитетније, што може мајка природа да избаци из себе, а то су ове артеске воде», истиче Бобан Погарчић, председник Удружења «За чесме».

Артеске чесме су почетком прошлог века градили задужбинари, односно богатији Зајечарци. Међутим, током деценија употребе почео је да се смањује проток воде на многим чесма, јер бунарске конструкције нису одржаване. Тај комплексан и обиман посао је започет 2018. године, када су Град Зајечар и Удружење За чесме, потписали Споразум за очување, легализацију, ревитализацију и заштиту јавних артеских чесама у Зајечару. Споразуму је, након неколико месеци, као партнер и покровитељ, приступила и Компанија «Хеинекен Србија», која послује у граду и управо воду са једног бунара користи за своје производе.

Примена споразума је на почетку довела до ревитализације и реконструкције четири чесме, а у току су сада радови на још три. Реч је о веома комплексном послу који подразумева у неким случајевима и потпуну обнову бунарских конструкција, али је свакако највећи изазов пронаћи тачна места где се бунари налазе, јер не постоје плански документи са уцртаним њиховим локацијама. Зато су коришћене алтернативне, прилично непоуздане методе, попут тонске детекције жубора воде или сећања старијих суграђана.

Проблем је у томе што у највећем броју случајева артески бунари нису одмах поред места истицања, већ се налазе на непознатим локацијама у кругу од неколико стотина метара од саме чесме, као што је био случај са чесмом «Два брата», једном од најстаријих у Зајечару. Како је њен бунар случајно пронађен приликом реконструкције улице, сведочи хидрогеолог Никола Шарчевић:

«Штрабаг када је радио реконструкцију улице Николе Пашића наишао је на подземну конструкцију од ове чесме, тада је ЈКП «Водовод» Зајечар дошао, изашле су наше стручне екипе на терен и наставили смо проналажење, ишли смо трагом цеви до саме локације бушотине. На крају смо дошли, откопали, видели да је бунарска конструкција јако стара, можда ово представља једну од најстаријих чесама у граду Зајечару, сигурно старију од 100 година. Том приликом смо урадили прва тестирања капацитета издашности мерења Пијезо притиска, установили смо да воде има у јако великој количини.»

Освешћивање грађана али и руководства града да су чесме јавно добро немерљиве вредности, догодило се почетком 2015. године, када је престало да тече чак пет чесама у центру Зајечара. Убрзо се испоставило да је узрок пресушивања чесама нелегални артески бунар и топлотна пумпа приватног хотела «Србија Тис» који се налази у центру града. Чим су власници хотела укључили систем за грејање, чесме су почеле да пресушују. Тада је почела борба приватног и јавног интереса. Удружења «За чесме» организовало је преко 15 јавних скупова, увек је долазило велики број људи и то различитих политичких и социјалних категорија, тако да је ту постигнута нека врста консензуса за одбрану артеских чесама.

Упорност грађана који су месецима протестовали се исплатила јер чим је, под притиском јавности, искључен систем за грејање хотела, чесме су поново потекле. Убрзо је Министарства рударства и енергетике наложило затварање спорне артеске бушотине, а почетком 2017. године Основно јавно тужилаштво у Зајечару је, на основу пријава Удружења «За чесме», против власника и директора хотела, покренуло први кривични поступак у историји наше правосуђе због кривичног дела «оштећење природног добра».

Суд је на крају донео осуђујућу пресуду. Приватни инвеститор не само да је условно кажњен шест месеци и две године условно, већ није сносио никакву материјалну одштету за лоше изведену бушотину која је довела до пресушивања пет чесама и која је могла да изазове трајно загађење дубљих слојева артеске воде.

Овај случај је доказ колико је била важна трајна заштита зајечарског неогеног басена дубинске воде из кога се

каптирају артеске чесме. То је међутим, сложен пројекат који подразумева комплексна хидрогеолошка истраживања која трају неколико година. Ипак, у ту причу се кренуло и пројектом је тражено истражно право на територији десет квадратних километара.

Када су истраживања, која је спроводио Рударско геолошки факултет из Београда, након 5 година рада завршена и када се очекивало коначно решење да су зајечарске чесме заштићене, дошло је решење Министарства рударства и енергетике које је оверило резерве воде на осам чесама у граду, а њихову воду сврстало у категорију техничке воде. Мало је рећи да је такав епилог изазвао љутњу и неверицу код Зајечараца јер ноторна је чињеница да је вода на чесмама исправна за пиће и да није техничка.

Град Зајечар и Удружење «За чесме» реаговали су подношењем тужбе против Министарства рударства и енергетике које је донело спорно решење. Након неколико месеци ћутања, представници Министарства су дошли у Зајечар на састанак са градоначелником, представницима «Водовода», Удружења «За чесме» и Рударско геолошког факултета и исказали добру вољу и спремност да се спорно решење измени.

Након што је надлежно Министарство рударства и енергетике ипак уважило неспорну чињеницу да је вода

са зајечарских чесама изузетног квалитета и погодна за пиће, настављена је њихова обнова и ревитализација. Тако су у септембру 2023. године Град Зајечар, Удружење За чесме и компанија «Хајнекен» у партнерству са НАЛЕД-ом, наставили са уређењем зајечарских чесама кроз пројекат Резервоар чији је циљ очување природних водних ресурса, али и побољшање приступа чистој пијаћој води за грађане.

Председник Удружења За чесме Бобан Погарчић, каже да је коначни циљ заједничког пројекта да се у наредним годинама Зајечарске чесме профилишу и као значајан туристички адут и својеврстан бренд града:

«Осим што су неисцрпан извор, потпуно бесплатне, најквалитетне пијаће воде, чесме представљају и културно наслеђе Града Зајечара; ми желимо да путем постављања QR кодова, пружимо двојезичне информације о историјату чесама, о граду и о најбитнијим стварима везаним за сваку конкретну чесму.»

Јавне артеске чесме некада као први извори водоснабдевања, а данас као алтернативни, постојале су и у другим деловима Србије, али су многи занемарили тај природни ресурс који је најважнији за опстанак живота на нашој планети. Зајечар је редак пример како се водни ресурс једног града може сачувати и континуирано унапређивати за генерације које долазе.

Зајечар је други град у Србији по загађењу ваздуха

Зајечар је међу најзагађенијим градовима Србије, када је у питању квалитет ваздуха. С друге стране, Зајечар има и веома лош мониторинг квалитета ваздуха, па грађани заправо и нису свесни опасности по здравље којој су изложени од суспендованих ПМ честица. Захваљујући грађанским иницијативама све је више уређаја за алтернативно мерење ових невидљивих, а веома опсних честица у ваздуху. Та мерења нису референтна, али могу да буду добар показатељ да проблем постоји и да га треба решавати.

Према последњим званичним подацима на сајту Агенције за заштиту животне средине, квалитет ваздуха у Зајечару, током 2022. године био је изузетно лош. Зајечар је са 60µг/м3 суспендованих ПМ10 честица, на другом месту, иза Ваљева, по прекорачењу годишње граничне вредности (40 µг/м3).

Прекорачење дозвољених нивоа ПМ10 било је чак 122 дана у 2022. години, односно око 4 месеца, а годишње је дозвољено 35 дана. Какав су ваздух удисали Зајечарци 2023. године сазнаће тек крајем ове године и тако све од 2019. од када се у Зајечару мери ниво суспендованих ПМ10 честица - резултате мерења добијамо са годину дана закашњења!

Шта нас гуши

Зајечар је у зимском периоду ложења изложен загађењу које потиче од продуката сагоревања у великом броју индивидуалних ложишта и котларница које користе претежно чврста горива (дрва, угаљ, мазут). Последњих година приметан је и прелаз на пелет који је еколошки

чистије гориво, али је и скупље у односу на класично дрво или угаљ. С друге стране сиромаштво гура у кућне котлове и оно што никако не би смело и што је још опасније од фосилних горива а то су пластика и старе гуме.

Велики допринос загађењу даје и сам положај Зајечара који је у котлини, између брда. Током грејне сезоне готово свакодневно буквално можемо видети смог који притиска кровове објеката, зграда, кућа. Некадашње зиме са обиљем снега који је значајно прочишћавао ваздух, последњих година смениле су суве зиме са честим температурним осцилацијама и ваздушним притиском који закључава небо изнад града са свим загађујућим материјама из кућних димњака, топлана и превозних средстава.

А какав је мониторинг

Једина аутоматска мерна станица у Зајечару, налази се у центру града и у реалном времену мери сумпор диоксид, азот диоксид и угљен моноксид, што се може и пратити на сајту државне Агенције за заштиту животне средине.

Концентрације честица ПМ10 ова станица не прати у реалном времену, што је својеврсни апсурд јер годинама уназад сумпор и азот диоксид не прелазе дозвољене вредности, а угљен моноксид опада, док концентрације ПМ10 у ваздуху расту, па се тако и за 2023. годину очекују слични резултати прекомерног загађења током зиме.

Од 2019. године апарат за узорковање суспендованих честица ПМ10 поседује и Завод за јавно здравље «Тимок» у Зајечару, који у својој лабораторији има могућност да одмах прочита резултате након 7 дана активности апарата. Ове услуге Завода користе поједине општине у Тимочној Крајини, које имају знатно мањи ниво загађења, али не и Град Зајечар.

Шта су грађанска мерења

Од појаве Климерка, малог уређаја који у реалном времену мери ниво суспендованих честица ПМ2,5 и ПМ10, увидом на сајт климерко.орг, можемо видети да их и у Зајечару има 7, а набављени су иницијативом самих грађана. Готово свакодневно током грејне сезоне Зајечар је у црвеној зони, што значи «јакно загађен ваздух».

Од почетка марта 2024. године Зајечар је захваљујући Београдској отвореној школи (БОШ) добио неколико мерача ПМ честица, чиме се прикључио великој глобалној заједници «Sensor Community». Два сензора за мерење је преузео познати зајечарски професор физике Младен Шљивовић и један је поставио на зграду Гимназије, у којој

предаје, а други је у башти Омладинског центра. Увидом у резултате мерења у реалном времену, током првих неколико дана, већ се могу уочити периоди када је загађење вишеструко више од дозвољеног, каже Шљивовић, а то су касни поподневни и вечерњи сати до иза поноћи, као и јутарњи, од 8 сати па надаље, када су уствари и најактивнија ложишта за грејање.

«Овај уређај мери ПМ1, ПМ2,5 и ПМ10 честице, објављује податке 24 сата дневно и сваки грађанин који оде на сајт сенсор.цоммунити, на мапи пронађе Зајечар и тих неколико мерача, може да погледа најновије податке, али и мерења у последња 24 сата или недељу дана или било који други период који га занима. Ових сензора има тренутно преко 12 хиљада по целој Европи. Постоји једна велика заједница која брине о квалитету ваздуха.»

Иако су ова мерења прилично тачна, Шљивовић подсећа да она нису референтна и не могу да се користе за неке велике научне радове, али могу да буду један добар индикатор да проблем загађеног ваздуха заиста постоји и да ми треба да причамо о њему. Зато је, истиче Шљивовић, проблем недостатак те државне, референтне станице која би мерила суспендоване честице у реалном времену. У том случају скренули би пажњу на наш проблем, имали би смо бољи приступ фондовима за решавање питања загађења. Тако би као заједница могли да наступимо са мерењима која су званична и да инсистирамо да проблем загађења почне да се решава.

Овај часопис је произведен у оквиру пројекта «Еколошки одговор на експанзију рударења у Тимочкој Крајини» који финансира Европска унија, а реализују Удружење «За чесме», Друштво младих истраживача Бор, Грађанска читаоница «Европа» Бор и «Дечији центар» Зајечар. Садржај текста је искључива одговорност наведених удружења и нужно не одражава ставове Европске уније.

**#EУ
ЗА ТЕБЕ**